

Міненко А.О. ORCID: 0000-0002-4145-4039

*Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: antonina_mok@ukr.net*

Скорик Т.В. ORCID: 0000-0002-4142-6024

*Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: tamskorik@ukr.net*

Ананьєва А.В. ORCID: 0000-000-0968-3496

*Магістрантка факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: nastusaananeva@gmail.com*

РОЛЬ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ТА ЕКСКУРСІЙ В РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті обґрунтовано доцільність застосування компетентнісно-орієнтованого підходу як методологічної основи дослідження проблеми формування екологічної компетентності майбутнього вчителя початкової школи та методики формування екологічної компетентності учнів початкової школи. У результаті аналізу останніх досліджень і публікацій з'ясовано, що основна ідея нової української школи і нового стандарту початкової освіти полягає у тому, що вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу, а саме компетентності у галузі природничих наук та екологічної компетентності.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні значення та визначенні основних напрямків застосування компетентнісно-орієнтованого підходу як методологічної основи дослідження проблеми формування екологічної компетентності та теоретичному обґрунтування ролі спостережень та

екскурсії для формування ключових компетентностей в початкових класах в процесі використання компетентнісного підходу при їх навчанні..

Методологія. Методологічну основу статті становлять: принципові позиції теорії пізнання, а саме, науковість, історизм, діалектичність, об'єктивність, положення психології та педагогіки щодо гуманістичного спрямування освіти. Важливого значення надається ідеям компетентнісно-орієнтованого підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів, пов'язаних із педагогічною діяльністю, зокрема методології природознавчої освіти дітей молодшого шкільного віку. Принципового значення в контексті дослідження набувають положення щодо побудови нової моделі освіти, яка відповідає закономірностям розвитку ноосфери, вирішенню сучасних проблем українського суспільства, подоланню наслідків демографічної кризи, відтворенню сталого розвитку.

Окрім аналізу доступних наукових та науково-методичних джерел, авторами здійснювались спостереження за освітнім процесом в школі та ЗВО за процесом формування екологічної компетентності. Окремим пунктом дослідження було проведення педагогічного експерименту.

Наукова новизна полягає в тому, що виходячи з аналізу наукових джерел присвячених даній проблемі, практики використання компетентнісного підходу при організації освітнього процесу, власних досліджень автори статті сформулювали комплекс напрямків педагогічного впливу на студентів в процесі навчання який дасть можливість досягнути поставленої мети – формування екологічної компетентності на основі ефективної організації і проведення спостережень та екскурсій для формування ключових компетентностей в початкових класах.

Висновки. Здійснене дослідження авторами визначено як спроба окреслити вихідні теоретичні й методологічні позиції формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах компетентнісно орієнтованої освіти у закладі вищої освіти, де сучасний вчитель має

орієнтуватися на головні компоненти концепції нової української школи, а саме – на новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, спостереження, екскурсії, природознавча компетентність.

Актуальність теми. В Національній доктрині розвитку освіти України зазначено, що важливим завданням освіти є забезпечення формування в дітей і молоді цілісної наукової картини світу і сучасного світогляду, здібностей і навичок самостійного наукового пізнання. Основна ідея нової української школи і нового стандарту початкової освіти (2018) полягає у тому, що вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу. Зокрема, таких ключових компетентностей, що стосуються нашого дослідження, а саме компетентності у галузі природничих наук та екологічної компетентності [12].

Метою статті є теоретичне обґрунтування ролі спостережень та екскурсій для формування ключових компетентностей в початкових класах.

Аналіз результатів дослідження. Метою природничої галузі є формування природознавчої компетентності учня шляхом засвоєння системи інноваційних знань про природу, способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики [13, с. 293–294].

Компетентнісний підхід ми розглядаємо з позицій науковців, які визначають компетентнісний підхід як спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння,

ставлення, досвід діяльності і поведінкові моделі особистості. Ключовим поняттям компетентнісного підходу є «компетентність». Поняття «компетентність у навчанні» в широкому розумінні розкривається як «коло питань, в яких людина добре розуміється». У зарубіжних джерелах компетентність у навчанні часто передають через усталені поняття: «здатність до ...», «комплекс умінь», «умілість», «готовність до...», «знання в дії», «спроможність» та ін. [2, с. 1–5].

Сучасні наукові дослідження з удосконалення освіти в Україні, як могутнього засобу впливу на всебічний гармонійний розвиток і свідомість людини, прогресивний розвиток самої державності переконливо доводять, що вибудовується нова модель освіти, яка відповідає закономірностям розвитку ноосфери, вирішенню сучасних проблемам українського суспільства, подоланню наслідків демографічної кризи, відтворенню сталого розвитку [5; 10; 12].

Необхідність модернізації системи освіти зумовлює оновлення законодавчого та нормативно-регуляторного підґрунтя: введення нового Закону України «Про вищу освіту», Державного стандарту початкової загальної освіти, Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепції безперервної педагогічної освіти, Концепції нової української школи, які регламентують наступне:

- відтворення інтелектуального потенціалу українського суспільства;
- забезпечення можливостей для саморозвитку людини;
- підготовка молоді до інтеграції в сучасне суспільство;
- професійна адаптація фахівця в умовах трансформації суспільного устрою та формування його професійної мобільності і конкурентоспроможності [10; 11; 12].

Існує досить значна частина загальних праць з методики, що присвячені методології природознавчої освіти дітей молодшого шкільного віку і особливостям методу спостереження та екскурсій зокрема. Це, праці таких

науковців, як М. Байбара, О. Біда, В. Городенко, Л. Нарочна та ін. Викликають нагальний інтерес і матеріали, автори яких подають методичні рекомендації щодо проведення уроків з природничої галузі. Серед них, ми можемо виокремити: Н. Бібік, Н. Коваль, В. Оніщук та ін. [4; 6; 7].

Виклад основного матеріалу. Метод спостереження сприймається як метод збору інформації шляхом безпосереднього, цілеспрямованого і систематичного сприйняття і реєстрації соціально-психологічних явищ в природних або лабораторних умовах. Поняття «спостереження», як визначають окремі науковці, використовується в трьох різних значеннях: спостереження як діяльність, як метод і як методика [13, с. 291–295].

Спостереження – безпосереднє, цілеспрямоване сприйняття предметів і явищ навколишнього світу всіма органами чуттів. Спостерігати предмети і явища можна як в самій природі так і в приміщеннях, спеціально облаштованих кабінетах та ін. Спостереження може проводитися безпосередньо або ж з використанням технічних засобів і способів реєстрації даних (фото, аудіо і відеоапаратура, карти спостереження). Також учні можуть вести процес спостереження як самостійно, так і під керівництвом вчителя. Конкретний зміст та мету спостережень визначає вчитель, що обумовлено багатьма факторами, зокрема і кліматичними умовами того населеного пункту, де знаходиться школа, пори року та ін. Найважливішим джерелом знань про навколишній світ, є спостереження. Спостереження дає основу, на якій будуються розумові операції. Тому метод спостереження є важливим засобом розвитку мислення дітей.

Важливою вимогою з тих, що пред'являються до спостережень, є їх конкретність і систематичність. Вчитель визначає форми спостережень, організовує їх. Перш за все, це екскурсії та практичні роботи з дослідження предметів природничої галузі на уроках в класі. Однак кількість спостережень, зроблених у навчальний час, недостатній для формування природничо-

наукових знань у учнів початкової школи, тому учні ведуть спостереження ще й у позаурочний час, самостійно та з батьками [1].

Спостереження дозволяють розвивати в учнів такі навички як:

- описувати предмет за планом;
- вміння порівнювати і виділяти головне;
- вміння ставити питання;
- складати плани, висувати гіпотези, давати визначення поняттям і явищам;
- проявляти самостійність і активність.

Бути спостережливим означає вміти дивитися і бачити, слухати і чути. Досягається це в процесі кропіткої роботи вчителя і учнів шляхом багаторазових повторень і вправ, які можуть бути організовані у різноманітних іграх через спеціальні прийоми. Ці прийоми даються дітям одночасно з повідомленням завдань для спостережень. Корисно періодично нагадувати про них до тих пір, поки дитина не звикне концентрувати увагу тільки на тому, що йому потрібно бачити (чути, відчувати) для досягнення поставленої мети [1; 3].

Навчити дітей бачити красу рідної природи, вдивлятися в неї, набувати навичок спілкування з нею допоможуть екскурсії в межах змісту інтегрованого навчального курсу «Я досліджую світ». Спостерігаючи різні природні та соціальні явища в реальних умовах, діти набувають знань, у них розвивається сприйняття як складних соціальних процесів так і різноманітних барв і звуків рідної природи.

Під час екскурсій на уроках та в позаурочний час, діти знайомляться з різноманітними рослинами і тваринами в природних умовах, вчать помічати зміни, які відбуваються в їх житті зі зміною пори року. Так, діти вчать розрізняти сезонні зміни та одночасно відзначати рад змін в житті людини. По можливості організовується практична участь дітей в охороні природи (наприклад, підгодівля птахів). При проведенні екскурсій виникає можливість в реальних умовах, на конкретних прикладах познайомити дітей з правилами

поведінки в природі, формуючи екологічну компетентність, що передбачає дотримання правил природоохоронної поведінки, розумінням важливості збереження природи та довкілля.

Екскурсії на уроках природничої галузі бувають: вступними (з досліджуваної теми); поточними (в системі занять з природничої галузі); узагальнюючими (систематизуючими). На вступних екскурсіях діти отримують загальні уявлення про об'єкти і явища навколишнього світу. Прикладом вступної екскурсії може бути екскурсія по темі «Весняні зміни в природі». Так, ранньою весною вчитель звертає увагу дітей на пробудження всього живого від зимового сну – набухання бруньок, поява перших, швидко зеленіючих травинок, пролісків. Діти спостерігають за сріблястими сережками вільхи, верби та ін.

Поточні екскурсії припускають знайомство з конкретними об'єктами або явищами в самій природі. Наприклад, екскурсія по темі «Мешканці водойми (ставка)». Узагальнюючі екскурсії проводяться як завершальні і передбачають конкретизацію, систематизацію соціально-природничих та екологічних понять дітей початкової школи. Прикладом може служити екскурсія по темі «Осінні подарунки».

Екскурсії дозволяють в ігровій формі організувати спостереження дітей за тим чи іншим об'єктом природи. Такі прогулянки «В гості до берізки», «На галявину метеликів», «До пташиної їдальні» та ін. сприяють чуттєвому сприйняттю дітьми світу природи та кращому засвоєнню навчального матеріалу.

У процесі екскурсій закладається фундамент конкретних уявлень про рідну природу. Учні знайомляться з усім багатством її фарб, звуків, запахів, форм у розвитку і зміні. Пізнання природного оточення починається чуттєвим шляхом, за допомогою зору, слуху, дотику, нюху. Так, в лісі, парку діти вчаться розрізняти забарвлення осіннього листя: у берези вона лимонного кольору, у дуба – коричневого, у верби – зеленувато-жовтого, у осики –

червоного або пурпурного. Картина осіннього лісу, парку сприймається ними яскравіше, повніше, якщо вчитель пропонує послухати голоси птахів, шум вітру, вчить визначати запах грибів, моху, прілої зелені та ін. Чим більше органів чуття беруть участь у такому пізнанні, тим більше ознак і властивостей виділяє учень в досліджуваному об'єкті, явищі, а отже, багатшими стають його знання та глибше розуміння складних природних та соціальних процесів нашого життя [1; 13].

Основна дидактична мета екскурсій та спостережень на уроках природничої галузі – формування нових знань головним чином шляхом безпосередніх спостережень за природними, соціальними, виробничими об'єктами і явищами. Зокрема, на екскурсіях школярі на 1 циклі навчання мають можливість не тільки спостерігати досліджувані об'єкти і явища, а й класифікувати об'єкти за різними ознаками, під безпосереднім керівництвом учителя. Так, при вивченні інтегрованого курсу або окремих предметів у 1 класі варто розпочинати тз вивчення тем, що передбачають аналіз об'єктів за різними ознаками, далі – їх узагальнення й класифікацію за визначеними ознаками [11].

К. Ушинський вважав спостереження необхідною основою для розвитку здатності самостійно думати. Він говорив про те, що тільки активне залучення дітей у досліджувані процеси може зробити їх безпосередніми здобувачами знань, а значить зробити одержувані знання міцними і значущими. Зокрема, він зауважував на важливості системності і послідовності, де слід попередньо привчити дітей відшукувати, перераховувати і викладати в порядку ознаки предметів, що знаходяться в них перед очима, а потім порівнювати між собою кілька знайомих вже їм предметів, знаходячи між ними схожість і відмінність [4; 6].

Також варто зауважити на один із виявів труднощів зорового сприймання дітей 6 років – феномен дзеркальних рухів. Він проявляється у помилках графічної діяльності: реверсії форми, порушення порядку елементів і напрямів

написання. Це пояснюється тим, що механізми організації зорово-просторової діяльності, дрібної моторики і зорово-моторної пам'яті ще недостатньо зрілі, хоча діти добре копіюють, штрихи в них стають більш чіткими і завершеними. І тут важливими будуть вдало організовані тематичні екскурсії, де молодші школярі отримують можливість безпосередньо знайомитися з властивостями і якостями предметів, явищ шляхом спостережень, в ході виконання завдань ігрового або практичного характеру. Таким чином, здійснюється сенсорний розвиток, на основі якого виникають розумові процеси, уява, формуються естетичні почуття та ін.

Практичні знання, а саме спостереження та екскурсії, багато вчених вважають основними методами в навчанні. Теорія повинна впливати зі спостережень, а теорія в свою чергу повинна їх виправляти. При вивченні об'єктів і явищ природи потрібно спиратися на чуттєве сприйняття дітей. Необхідно давати їм велику самостійність в пізнанні світу і ширше використовувати нашу багату навколишню дійсність, не нехтувати екскурсіями на природу як важливим процесом не тільки пізнання навколишнього світу, а й такими важливими процесами як самопізнання, самоідентифікація та саморозвиток дитини [1; 8].

Висновок. Здійснене дослідження автором визначено як спроба окреслити вихідні теоретичні й методичні позиції формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах компетентнісно орієнтованої освіти у сучасному закладі вищої освіти, де вищезазначені теоретичні й методичні позиції формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи впливають зі змісту нової української школи [10] і нового стандарту початкової освіти [11]. Отже, основна ідея полягає у тому, що вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу, зокрема, ключових компетентностей, що стосуються нашого дослідження, а саме:

- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

- екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів з розумінням важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства [3].

Отже, сучасний вчитель має орієнтуватися на головні компоненти концепції нової української школи, а саме – на новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Таким чином, екскурсії та спостереження на уроках природничої галузі відіграють досить важливу роль, тому що вони мають велике пізнавальне, розвивальне і виховне значення, а також розширюють і поглиблюють знання учнів. Діти бачать об'єкти природи в природному середовищі, спостерігають взаємозв'язок рослин з ґрунтом, тварин з рослинами, навчаються дбайливому ставленню до природи. Це дозволяє сформувати в учнів уявлення про природу як про єдине ціле, в якому всі частини взаємопов'язані і ці взаємозв'язки потрібно знати і розуміти дітям молодшого шкільного віку.

REFERENCES

1. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навчальний посібник. Київ: Веселка, 2008. 334 с.

Baibara, T. M. (2008). *Metodyka navchannia pryrodoznavstva v pochatkovykh klasakh: navchalnyi posibnyk* [Methodology of studies of natural science at primary school classes: tutorial book]. Kyiv, Ukraine: Veselka.

2. Бібік Н. М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. *Початкова школа*. 2010. № 9. С. 1-5.

Bibik, N. M. (2010). *Kompetentnist i kompetentsii u rezultatakh pochatkovoї osvity* [Competence and competences in the results of primary education]. *Pochatkova shkola – Primary School*, 9, 1–5.

3. Богуш А. М. Пізнавальна діяльність, її сутність та види. *Професійна творчість : пробл. і пошуки*. 1999. вип. 16. С. 8-12.

Bohush, A. M. (1999). Piznavalna diialnist, yii sutnist ta vydy [Cognitive activity, it's essence and types]. *Profesiina tvorchist : probl. i poshuky – Professional creativity: problems and searches, Issue 16*, 8–12.

4. Бойчук Ю.Д. (2007). Антрополого-гуманістичний підхід до еколого-валеологічної підготовки студентів педагогічних університетів *Гуманізація навчально-виховного процесу*. Вип. 35. С. 12-20.

Boichuk, Yu. D. (2007). Antropoloho-humanistychnyi pidkhid do ekoloho-valeolohichnoi pidhotovky studentiv pedahohichnykh universytetiv [The anthropological-humanistic approach to ecological-valeological training of students of pedagogical universities]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu – Humanization of educational process, Issue 35*, 12–20.

5. Вернадський В. І. Вибрані праці. – Київ: Наук. думка, 2005. 303 с.
Vernadskyi, V. I. (2005). *Vybrani pratsi [Chosen works]*. Kyiv, Ukraine: Naukova dumka.

6. Кукалець М. В. Методика викладання природознавства у початковій школі: навчально-методичний посібник за модульно–рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта»: Навч.посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2011. 223с.

Kukalets, M. V. (2011). *Metodyka vykladannia pryrodoznavstva u pochatkovii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk za modulno–reitynhovoiu systemoiu navchannia studentiv spetsialnosti «Pochatkova osvita»: Navch.posibnyk [Methodology of teaching of natural history at primary school: manual for module-rating system of education for students of speciality «Primary Education»: textbook]*. Lviv, Ukraine: «Novyi svit-2000», 223p.

7. Луцик Д. В., Стахів Л. Г. Методика викладання природознавства. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2007. 117с.

Lutsyk, D. V., & Stakhiv, L. H. (2007). *Metodyka vykladannia pryrodoznavstva [Methodology of teaching of natural history]*. Drohobych, Ukraine: Publishing department of Ivana Franko State Pedagogical University, 117p.

8. Міненко А. О. Дослідження актуальних питань розвитку творчих здібностей молодших школярів в педагогічній діяльності учителя початкової школи. *Наука і освіта : науково-практичний журнал*. 2014. № 8. С. 119-123.

Minenok, A. O. (2014). *Doslidzhennia aktualnykh pytan rozvytku tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv v pedahohichnii diialnosti uchytelia pochatkovoii shkoly [Research of important questions of developing creative talents of primary schoolchildren in pedagogical activity of teacher of primary school]*. *Nauka i osvita : naukovo-praktychnyi zhurnal – Science and education : research and practice magazine*, 8, 119–123.

9. Міненко А. О. Професійний саморозвиток майбутнього вчителя початкової школи : теорія і практика : монографія. Київ : СПД Нестроевий А. І., 2015. 414 с.

Minenok, A. O. (2015). Profesiyni samorozvytok maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly: teoriia i praktyka: monohrafiia [Professional self-development of a future elementary school teacher: theory and practice: monohrafiia]. Kyiv, Ukraine: SPD Nestroievyi A. I.

10. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. [Електронний ресурс]. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення 28.10.2019)

Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of reformation of high school]. (2019, october 28) *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy – Ministry of Education and Science of Ukraine*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

11. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 21 лютого 2018 р. № 87 [Електронний ресурс]. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

Standarts Ukraine(2018) Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu pochatkovoї osvity: zatverdzhena nakazom Ministerstvava osvity i nauky Ukrayiny vid 21.02.2018 roku № 87. [The Document of Minister of Education and Science of Ukraine «About the claim of the State standard of primary education» The Decree of Minister of Education and Science of Ukraine 87, dated 21 February 2018]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy – Ministry of Education and Science of Ukraine*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

12. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 01.06.2018 р. № 776. [Електронний ресурс]. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

Standarts Ukraine(2018) Pro zatverdzhennya Konceptsiyi rozvytku pedagogichnoyi osvity: zatverdzhena nakazom Ministerstvava osvity i nauky Ukrayiny vid 01.06.2018 roku № 776. [The Document of Minister of Education and Science of Ukraine «On Approval of the Concept of Development of Pedagogical Education: approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine» The Decree of Minister of Education and Science of Ukraine 776, dated 1 June 2018] *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy – Ministry of Education and Science of Ukraine*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

13. Ярошенко О. Г., Мозуль І. В. Феномен готовності майбутніх учителів початкових класів до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності: теоретичний аспект і практичний стан. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : науковий журнал. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 2(88). С. 291-295.

Yaroshenko, O. H., & Mozul, I. V. (2017). Fenomen hotovnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do formuvannya u molodshykh shkoliariv predmetnoi pryrodoznavchoi kompetentnosti: teoretychnyi aspekt i praktychnyi stan [Phenomenon of readiness of future teachers of primary education for development natural scientist competence of primary school children]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka : naukovyi*

Minenok A.O. ORCID: 0000-0002-4145-4039
*Doctor of Pedagogy, Professor,
Professor of Preschool and Primary Education Department
T. G. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium”
(Chernihiv , Ukraine) E-mail: antonina_mok@ukr.net*

Ananieva A.V. ORCID: 0000-000-0968-3496
*postgraduate student of Faculty of Preschool and Primary Education and Arts
T. G. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium”
E-mail: nastusaananeva@gmail.com*

Skoryk T.V. ORCID: 0000-0002-4142-6024
*PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Assistant Professor of the Arts Disciplines Department
T. G. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium”
(Chernihiv , Ukraine) E-mail: tamskorik@ukr.net*

THE ROLE OF OBSERVATIONS AND EXCURSIONS IN THE IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCE APPROACH TO THE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRIMARY SCHOOL

The article is concerned with the application of the competence-oriented approach as a methodological basis of research about the formation of ecological competence of future teacher of primary school and methods of developing ecological competence of primary school pupils. The analysis of recent research and publications demonstrated that the main idea of the New Ukrainian School and the new standard of primary education assume that the requirements for mandatory learning outcomes are based on the competence approach, in the field of natural sciences and ecological competence.

The purpose of this paper is to justify the value and definition of main directions of application of the competence-oriented approach as a methodological basis of research of problems of formation of ecological competence and the theoretical justification of the role of observations and excursions for the formation

of key competences in primary school in the process of using the competence approach in the educational process.

Methodology. The methodology of the article is based on the fundamental positions of the theory of knowledge, such as scientific, historicism, dialectical objectivity, the provisions of the psychology and pedagogy of humanistic orientation of education. The important issue is concerned to the ideas of competence-oriented approach to the analysis of pedagogical phenomena and processes related to teaching activities, in particular, the methodology of natural science education for children of primary school age. The fundamental important aspect in the context of research deals with the provisions for building a new model of education, which corresponds to the laws of development of the noosphere, the solution of modern problems of the Ukrainian society to overcome the consequences of the demographic crisis, the resumption of sustainable development.

Besides, the analysis of available scientific and scientific-methodological sources, the authors carried out monitoring of the educational process in the school and higher educational institutions call for a process of formation of ecological competence. The particular point of the study was to conduct a pedagogical experiment.

Scientific novelty emphasizes the fact that on the basis of analysis of scientific sources devoted to this problem, the use of competence approach in organization of educational process, its own research, the authors designed a set of directions and pedagogical impact on students during the educational process, that will give the opportunity to achieve this goal – the formation of ecological competence through effective organization and conducting the observations and excursions for the formation of key competences in primary school.

Conclusions. To sum up, the above study that was conducted by the authors, was defined as an attempt to outline the basic theoretical and methodological positions of forming of professional competence of future primary school teachers in conditions of competence-oriented education in the institution of higher education,

where the modern teacher should focus on the main components of the concept of the New Ukrainian Schools, such as new content of education, based on the formation of competencies that are necessary for successful self-realization in society.

Key words: competence, competence approach, observation, excursions, scientific competence.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Н.О. Терентьєва